

Koncepce rozvoje na léta 2016–2018

Profil katedry

Katedra filmových studií má v současné době sedm zaměstnanců, z toho pět na plný úvazek, jednoho na 0,3 a jednoho na 0,2 úvazku. Od ledna 2016 se pak personální složení navýší o jeden celý úvazek, přičemž výběrové řízení již proběhlo a přijímání nového zaměstnance je již v procesu. KFS má přibližně osmdesát studentů bakalářského a magisterského stupně, sedmnáct doktorandů. Nadále hodlá udržovat tento stav, tedy přijímat 17–20 studentů do bakalářského studia a 5–10 studentů do navazujícího magisterského studia. Přijímání doktorandských studentů je plně závislé na akademické perspektivnosti studentů a vytíženosti pedagogů. Katedra se dále podílí na kurzech pro zahraniční studenty, celoživotního vzdělávání, pro zájemce o studium, jakož i na akcích prezentujících univerzitu na venek (Den vědy, Open Square, Týden diversity aj.). Vychovává studenty nejen ke kritickému myšlení a obsažení znalostí z oboru, ale i k samostatné vědecké činnosti (např. projekt Scifeast, zabývající se žánrem sci-fi v audiovizuální kultuře střední a východní Evropy se zaměřením na Visegrádský prostor), popularizaci a prezentaci filmové historie (projekt muzea českého filmu Nafilm) i filmové vědy jako takové (mezinárodní festival Zlatý voči).

Katedra filmových studií se v současné době badatelsky orientuje zejména na

- 1) historický výzkum kinematografie českých zemí a její střeoevropské a mezinárodní kontexty (předmětem výzkumu jsou v současné době česko-německé, česko-francouzské a česko-americké vztahy na poli kinematografie);
- 2) na teoretický výzkum sledující film v kontextu širší vizuální a mediální kultury (předmětem aktuálního bádání jsou mj. i myšlenkové vazby mezi státy střední a východní Evropy či fenomény kinematografie prizmatem teorie a filosofie médií).

Pedagogický profil katedry odráží jak povinný základ, tak aktuální vědecké profily jednotlivých akademických pracovníků.

Pro katedru je dále stěžejní její interdisciplinárnost – pražská filmová věda se (díky podstatě filmového média i zájmu jednotlivých pedagogů, který je daný i tím, že většina z nich vystudovala více oborů) přirozeně konstituovala jako široce otevřená komunikaci se všemi společenskovědními disciplínami, do jejichž zorného pole film tak či onak vstupuje. Katedra dlouhodobě pěstuje blízké vztahy v rámci UK (s bohemistikou, komparatistikou, hudební vědou aj.), tak vztahy meziinstitucionální (s FAMU, NFA, VŠUP aj.).

Oblast personálního rozvoje

Perspektivy v personálním zabezpečení výuky a vědeckého výzkumu jsou uspokojivé. Situace vypadá v současné době takto (řazeno abecedně):

Mgr. Jindřiška Bláhová, Ph.D.

- vedení závěrečných bakalářských a magisterských prací, příprava habilitační práce; navrhovaná zástupce vedoucího

Mgr. et MgA. Tereza Czesany Dvořáková, Ph.D.

- vedení závěrečných bakalářských a magisterských prací; ředitelka sekce neudiovizuálních sbírek, výzkumu a informací v NFA, je tedy velmi podstatnou spojnicí mezi KFS a NFA

PhDr. David Čeněk

- vedení závěrečných bakalářských a magisterských prací; grant GAUK; dokončování disertační práce

doc. PhDr. Ivan Klimeš

- garant oboru a předseda oborové rady; vedení disertačních, magisterských a bakalářských závěrečných prací; součást projektu PRVOUK; příprava k profesorskému řízení

doc. PhDr. Stanislava Příkladná

- vedení disertačních, magisterských a bakalářských závěrečných prací

PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D.

- vedení disertačních, magisterských a bakalářských závěrečných prací; grant GAČR, součást projektu PRVOUK; příprava habilitační práce

Mgr. Magda Španihelová

- dokončování disertační práce

od ledna 2016 nastupuje:

doc. Mgr. Petr Szczepanik, Ph.D.

- počítá se s vedením disertačních, magisterských a bakalářských závěrečných prací, se zapojením do více výzkumných projektů a s přípravou k profesorskému řízení

Prioritou je stabilizace současné personální situace (a to nejen vzhledem k výuce, vědě, ale i atmosféře na pracovišti, jakož i na celé FF UK). Cílem je vytvoření ustálených týmů zaštiťující páteřní kurzy, respektive jednotlivé, hlavní oblasti výuky – dějin českého filmu (I. Klimeš, S. Přádná, M. Španihelová), dějin světového filmu (J. Bláhová, D. Čeněk, T. Dvořáková) a teorie filmu a audiovizuální kultury (K. Svatoňová, P. Szczepanik). Tyto týmy budou odpovědné za to, že studenti projdou řádně přehledovými kurzy a že tyto kurzy budou smysluplně doplněny obměňujícími se případovými přednáškami, semináři a workshopy. Jednotlivé týmy se taktéž budou podílet na koordinování zvaní zahraničních hostů tak, aby jejich vstupy korespondovaly s přednášeným programem.

Katedra bude rozvíjet zapojování doktorandů do výuky, vedení prací a jejich hodnocení, do grantových projektů a podporovat jejich účast na mezinárodních konferencích. Tento krok není motivován nedostatkem pracovních sil, ale povede k větší míře identifikace doktorandů s katedrou a k systematickému vychovávání akademických, filmovědných pracovníků. Má tak vést k vědecko-pedagogickému růstu doktorandů. Velmi přínosné by pak bylo vytvoření postdoktorandských pozic.

Další podstatným plánem rozvoje je zaměstnání zahraničních specialistů, kteří by pomohli s internacionalizací našeho pracoviště, rozšířili naši nabídku o kurzy v cizím jazyce (zejména pro NMgr. a PhD. studenty) a pomohli s výukou akademického psaní (zejména na doktorském stupni, což je provázané zejména s předchozím bodem). V tuto chvíli počítáme s těmito úvazky v rámci grantových projektů, plánem je však zaměstnání alespoň jednoho kmenového zahraničního odborníka. Integrace zahraničních akademiků pak dovoluje pevnější propojení s mezinárodními pracovišti, které léta pěstujeme, ale zatím postrádá systematickou a důslednou podobu.

Podstatnou složkou koncepce rozvoje v oblasti personální je nejen samozřejmá podpora kvalifikačního růstu pracovníků a stimulace dalšího habilitačního a jmenovacího řízení, ale také přerozdělení sil, pravomocí a práv uvnitř katedry samotné. Katedra počítá se získáním pomocné administrativní síly (v současné době jsou na ni zažádány peníze v rámci prodaného projektu NAKI), která by převzala odpovědnost zejména za elektronickou poštu a drobné hospodaření katedry (objednávání knih, kancelářských potřeb apod.). Nově vytvořená funkce by byla spojená zejména se systematickým zvaní zahraničních hostů, úzce spolupracující s koordinátorkou zahraničních výměnných programů. Vejde-li v platnost akreditace zaměřená na filmovou výchovu, pak bude vytvořena pozice organizující tento program. Finanční plánování, organizaci workshopů, přijímacího řízení apod. katedra projednává společně. Součástí nového plánu je pak nezbytné organizování pravidelných schůzí, kde je možné projednat následné kroky, vždy představené odpovědným týmem či zodpovědnou osobou. Takto nastavená interní spolupráce má vést k naplnění představy, že úspěšná katedra má vystupovat jako spolupracující celek, přičemž pozici vedoucího vnímám nejen jako odpovědnou za naplňování potřeb katedry a přinášející vizi rozvoje, ale rovněž jako koordinující síť pracovníků a prostředkující informace mezi jednotlivými rovinami pracovních vztahů, tedy mezi studenty a pedagogy a mezi prostorem univerzity a katedry.

Za nezbytné rovněž považuji větší otevřenost spolupráci s pedagogy z jiných filmových věd i jiných kateder. Navazujeme zde na dlouhodobou a velmi nosné programy, jak už v rámci České společnosti pro filmová studia, která sdružuje všechny filmové vědy v Čechách, tak na vědeckou, grantovou i pedagogickou spolupráci v rámci FF UK i mimo ni. V příštích letech bude katedra usilovat o vytvoření mezinárodního centra, jež vyjde ze spojení všech filmovědných kateder a z mezinárodních vazeb. Právě projednávaná akreditace Učitelství audiovizuální a mediální kultury pro střední školy, vytvářená spolu s Ústavem literární vědy a komparatistiky a napojená na Národní filmový archiv, svědčí taktéž o tomto směřování, stejně jako úspěšné naplňování záměrů programu PRVOUK *Kultura a totalita*.

Rozvoj pedagogické a vědecké činnosti

Nemyslím, že lze sjednotit koncepci výuky, ani ustavit jeden teoretický, metodologický rámec, či historický směr (ač se zde jasně rýsuje směřování k historickému výzkumu, vizuální kultuře a teorii médií či kulturnímu průmyslu) – naopak považuji za nosnou pluralitu našich přístupů. I proto se zasadím o posílení těch kurzů, které jsou v českém/světovém prostředí jedinečné, a to i přesto že se nebudou přizpůsobovat jednomu, jednotnému rámci. Pražská katedra je specifická právě svou interdisciplinárností, spolupracuje s kolegy z jiných oborů a věnuje se mnoha okrajovým, respektive průnikovým tématům. Za nosné výběrové kurzy tedy považuji zejména ty, které se vážou na výzkumné projekty jednotlivých zaměstnanců, na jejich dlouhodobou zkušenost a praxi, ale i kurzy mezioborové (konkrétně: antropologický film, filozofie a teorie médií, film a jiná média, filmová distribuce, současný dokumentární film, herectví ve filmu, film a stát, historický film, žánrový film, filmové festivaly aj.). Základní výukový program pak bude vhodně doplňován modulovou výukou, která zaručí studentům nejen vybočení z každodenního režimu (formát může být konference, doprovodný program festivalu aj.), velkou pestrost, setkávání s českými i mezinárodními specialisty a obohacení programu o kurzy, na něž nemá naše katedra specializaci (pro další rok jsou domluvené např. dějiny televizní tvorby, filmové právo, móda a film aj.) a odbornou praxí.

Problémy současné koncepce (které jsou dané zejména novým přechodem na – do té doby nevyzkoušený – dvoustupňový systém), aktuální změny na FFUK a zároveň pokles uchazečů mě vedou k úvahám nad částečnou restrukturalizací studia.

Koncepci **bakalářského** studia shledávám plně funkční, model výuky studentům dovoluje získat pevné základy oboru ve všech hlavních směrech filmových studií, nabídka je pestrá, aniž by se stávala chaotickou. Za úvahu stojí proměna některých páteřních kurzů, a to zejména obsahové ustálení Dějin čs. filmu C a ustálení Světového filmu (v této fázi nechávám na debatě s koordinátory). Systematičtější přístup si vyžádá Bakalářský seminář A a B.

Proměnou však projde **magisterské** studium. Jako funkční shledávám vést ho ve dvou liniích: (1) akademické, jež by bylo vnímané jako předstupeň

doktorandského studia, a (2) „neakademické“, které by bylo plnohodnotným dokončením magisterského studia bez nutné ambice studenta pokračovat v akademickém prostředí.

- 1) **akademická linie** bude obohacena o tutorský systém – školitel bude směřoval své studenty mnohem více k další akademické práci, zapojovat je do projektů a využívat modelu „teaching asistent“ – studenti se podle svých schopností stanou pomocníky ve výuce, ale i ve výzkumu, při opravách seminárních prací aj. V tomto stupni se také bude posilovat výuka akademického i kvalitního žurnalistického psaní.
- 2) **„neakademická“ linie** bude navázána na učitelský program, který je zamýšlený mezioborově. Tento program je koncipován tak, aby pokrýval také dosud opomíjenou potřebu využívat ve středoškolské výuce audiovizuální materiály (filmy, televizní či rozhlasový materiál, hudba, komiksy, internetová média), ale aby zároveň vychovával pedagogy, kteří tento materiál nebudou vnímat a používat jen jako „dokument“ či důkaz, ale aby chápal jeho mediální i žánrový charakter a složitost dění na ose reprezentace a adaptování. Budoucím učitelům by měl poskytnout základní vzdělání postihující jak technickou stránku těchto médií, tak i výchovný potenciál, který tento materiál skýtá. V duchu soudobého pojetí kulturních studií zahrnuje znalosti a dovednosti z oblasti kulturní historie (s přesahem k obecné historii politické, sociální i k historii každodennosti), v níž je základem schopnost interdisciplinárního pohybu napříč jednotlivými typy kultury, druhy umění, žánry i médii. Důraz je kladen na nosné kulturně historické koncepty reprezentace, identity, ideologie, performativnosti a adaptace, provázané s tradicí a současností zkoumání dějin každodennosti, dějin mentalit a dalších složek sociální historie. Materiálově pokrývá jak kontext české, tak i světové kultury, a to v celé její hierarchii od vysoké přes populární až po masovou kulturu.

Rozjezd této nové profilace a nových studijních programů bude financován z grantové podpory, aby dovolil přijmout nezbytné externisty na výuku filmové praxe, akademického psaní v anglickém jazyce a zároveň zajistil pedagogům odpovídajícím za jednotlivé osy důstojný plat.

V dalších letech KFS započne s novým modelem **doktorandského studia**, a to v několika fázích.

- 1) Jak bylo výše zmíněno, považuji za – pro celý obor – zcela nutné, aby se doktorandi více identifikovali s katedrami a akademickou činností. Pravidelně bude realizován doktorandský seminář (založený zejména na diskuzích o metodě, vlastních a cizích textech, ale i prezentací a jiných formátů, se kterými se doktorandi setkávají). Doktorandi se více zapojí do více výzkumných či výukových (grantových) projektů (v současné době jsou někteří doktorandi zapojeni do PRVOUKU, podaného NAKI), mezinárodní spolupráce (např. v minulém roce započala spolupráce s německým IKKM, dále se plánuje spolupráce s projektem KOMA) a do výuky na KFS (případné podílení se na páteřních kurzech považuji spíše za doplňkové, podstatné jsou pak

kurzy modulového, přednáškového či seminárního typu, které se vážou k disertační práci doktoranda).

- 2) Po debatách s filmovědnými katedrami v Brně a Olomouci se KFS zasadí o vytvoření celorepublikového doktorandského programu (v současné době je v jednání) a jeho akreditace. Jeho podoba bude v prvních letech koncipována jako letní škola s případnými doplňkovými společnými workshopy a semináři.
- 3) Další fáze (časově sladěná s fází předchozí) je pak koncipování tohoto programu jako mezinárodního – jako vzor považují např. model KOMA, Weimar, tedy vytvoření výzkumného centra, které má akreditaci doktorandského programu. Toto centrum, pod patronátem mezinárodních odborníků a při tomto centru zaměstnaných zahraničních pedagogů, zajistí (v návaznosti na katedru pražskou, brněnskou a olomouckou) jednak excelentní, výzkumnou činnost, a to v oblasti visegradského filmu v evropském kontextu, jednak činnost výukovou, právě pro doktorandy. Centrum počítá s pozdějším postdoktorandským programem a podporou publikační činnosti. Rozjezd centra je navázán na grantovou činnost, a to v několika na sebe logicky navazujících stupních (v současné době je projekt centra podán jako návrh do soutěže OP VVV) a v závislosti na vypisovaných výzvách evropských grantů.

Takto koncipovaný program v sobě spojuje potřeby/cíle fakulty, jako jsou excelence, internacionalizace, vytváření mezioborových spojů, ale i otevření se spolupráci a lepší připravenost studentů pro praxi. Podstatné pro něj je vytvoření linií „postupu“ pro adepty na akademické pracovníky přechyčváním/provázáním jednotlivých stupňů vzdělání a vytváření motivace pro tento postup (a samozřejmě i pro přihlášky z jiných kateder a fakult), aniž by byla omezena možnost vzdělání pro přímý vstup do praxe pro studenty, kteří se nechtějí profilovat jako akademičtí pracovníci.

Představa o celkové struktuře je vázaná i na grantové výzvy, které se v současné době chystají a které by umožnily jednak zlepšení finančních podmínek stávajícího týmu, jednak jeho posílení o nové zaměstnance (zejména zahraniční). Postupně budovaný program by rovněž nevyklučoval podávání ani týmových, ani kolektivních výzkumných grantů, naopak by počítal s jejich (tematickou i personální) provázaností s výukou (jak dokládá např. plánované výzkumné centrum) a plně je podporoval.

Výhled dalších oblastí rozvoje základní součásti

Taktéž je třeba začít promýšlet projekty, které by mohly navazovat na stávající PRVOUK (a zde je nutná spolupráce s dalšími pracovišti a vzájemný dialog v rámci UK), případné NAKI projekty. Zcela zásadní je pak zapojení se do projektu OPVVV a následné plánování žádostí o evropské projekty.

Možnosti rozvoje spatřuji zejména v dalším zapojení se do výzkumu visegradského prostoru (i v napojení se na CEFS a konferenci SIECE), českého

filmů, médií a teoretických koncepcí. Spolupráce s odborníky z visegradského prostoru (a na visegradský prostor) na jedné straně a s německou filosofií médií na straně druhé ukazuje jen některá příkladná výzkumná pole. Velmi žádoucí je rovněž navázání těsnější spolupráce s francouzskou, italskou, španělskou či britskou akademickou oblastí, a to na základě již existujících personálních vazeb.

Velmi důležitá je pak podpora publikační činnosti členů katedry, ale i studentů na všech stupních výuky. Pracujeme na pokračování publikační řady KFS – Casablanca Akta F, publikační řady Vizualních studií nakladatelství Academia a spolupráci s nakladatelstvím NFA. Zapojení členů katedry do redakční rady *Illuminace* je rovněž za zásadní pro další publikační činnost a rozvoj debatní platformy filmové vědy v ČR. Soustředění členů katedry by mělo směřovat k publikacím zahraničním, které umožňují vstoupit na pole mezinárodních debat. Podstatné pro KFS je pak větší zapojení jednotlivých členů do (ne)akademických rozhodujících a poradních orgánů.

Dobu, na níž se hlásím do funkce vedoucí, považuji za tranzitní, a to v mnoha ohledech. Proměny, kterými prochází FF UK, jsou rozsáhlé, přičemž do nové etapy fakulty je potřeba vstoupit se stabilním týmem a smysluplně koncipovaným studijním programem. Jen tak bude možné naplnit požadované cíle a strategický plán rozvoje a zapojit se do spolupráce s ostatními obory. Prioritami pro další rozvoj Katedry filmových studií jsou pro mě zavedení nové struktury (zejména magisterského) studia, podpora akademického směřování magisterských studentů, větší zapojení doktorandů do chodu katedry a iniciace grantové činnosti na rozjezd nových výukových programů a excelentního centra spojeného s mezinárodním doktorandským programem. Restrukturalizace programu tak počítá se souběžnou podporou výzkumu i výuky. Závěrem dodávám, že pro naplnění hlavních oblastí předkládané koncepce je zcela zásadní vstřícná spolupráce všech pracovníků katedry, příznivá pracovní atmosféra a kolegiální vztahy se studenty a externími spolupracovníky a institucemi. Považuji to za základní podmínku rozvoje katedry, kterou se budu snažit plně a soustavně podporovat.

V Praze dne 11. října 2015

Předkládá: PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D.
t. č. pověřená vedením Katedry filmových studií FF UK